

Elbeszélések

PALACKBAN TALÁLT KÉZIRAT

*Qui n'a plus qu'un moment à vivre
N'a plus rien à dissimuler⁽¹⁾*

QUIAULT: *Atys*

Hazámról és családomról sokat nem mondhatok. Hazám méltatlanul bánt velem, családomtól az évek sodortak el. Örökölt vagyonom révén előkelő tanintézeteket jártam meg, bölcselőre hajló elmém pedig módszeresen feldolgozta korai tanulmányaim szorgos igyekezetének kaptárát. Legfőbb örömet német erkölcsstanárok munkáiban találtam; nem szép szavakkal cicomás örületükben, mint neveltetésem kívánta volna, hanem ahogy fegyelmezett gondolkodásom hamisságaik útját becserkészte. Észjárásom száraz voltát sokan vetették szememre, sőt bűnömül rótták fel képzeletem szegénységét, de nézeteim végletes szkepszise⁽²⁾ éppenséggel hírhedtté tett. Vonzalmam a természetelvű bölcsélet iránt nyilván elpalántálta bennem e kor legközönségesebb hibáját: a természeti világ jelenségeire való folytonos hivatkozást és hasonlítást a természeti tudományok törvényeihez. Mindent egybevetve, én lennék a legutolsó, akit az *ignes fatui*⁽³⁾ babonás fényei az igazság egyenes útjáról letéríthetnének. Ennyit helyes lesz előrebocsátanom, nehogy valószínűtlen történetem a képzelet csapongásának minősüljön, hiszen tapasztalati érvekhez edzett elmémet soha meg nem környékezhették a fantázia délibábjai.

Sokéves külföldi utazások után, 18.-ban a gazdag és népes Jáva szigetének Batavia nevű kikötővárosából indultam útnak a Szunda-szigetek felé.⁽⁴⁾ Mint egyszerű utas szálltam hajóra – egyéb indítóokom nem lévén az ideges nyugtalanságnál, amely mint a kísértet, űzött.

Vitorlásunk mintegy négyszáz tonnás, rézzel eresztékelt, gyönyörű hajó volt, malabari tölgyfából építették Bombayben. Gyapot- és olajrakományát a Laccadive-szigeteken vette fel, de vittünk ezenfelül kókuszrostot, palmacukrot, bivalytejszínt, kókuszdiót,⁽⁵⁾ valamint néhány láda ópiumot. A berakodás ügyetlenül történt, hajónk ennél fogva féloldalasan haladt előre.⁽⁶⁾

Enyhe szellővel keltünk útra, s napokig nem jutottunk túl Jáva keleti partvidékén, és az eseménytelenséget csupán a kis kétárbocosokkal⁽⁷⁾ való találkozásaink enyhítették: a Gyöngy-szigetek felől érkeztek, amerre mi tartottunk.

Egyik este a hajófar korlátjának támaszkodva, északnyugati irányban egymagában álló, különös felhőre lettem figyelmes. Az első felhő volt, mióta Bataviából kifutottunk, de a színe is fölkelte érdeklődésemet. Napnyugtáig követtem tekintetemmel, mikor is egyszerre kelet–nyugati irányban kiterjeszkedett, és keskeny páracsíkjá partöv gyanánt ölelte körül a látóhatárt. Röviddel ezután a vörös udvarral kelő Hold vonta magára figyelmemet, majd a tenger furcsa viselkedése, gyors elváltozása és a szokásosnál átetszőbb volta. Jóllehet határozottan láttam a feneket, a mérőön kéznél lévén, kiderült, hogy tizenöt ölnyi mélység fölött hajózunk. A levegő hirtelen elviselhetetlenül forró lett, és a tüzes vas sziszegésére emlékeztető hangokkal telt meg. Az éjszaka közeledtével az utolsó szélfuvalom is elült, és olyan nyugalom köszönt ránk, amelynél tökéletesebbet elképzelni is nehéz. A hajó farán égő gyertya lángja meg sem rezdült, s ha az ember hajszálat vett hüvelyk- és mutatóujja közé, a legkisebb mozzanását sem tapasztalhatta. A kapitány mindezekben nem látta a veszély jelét, és minthogy a vízárammal a part felé sodródtunk, a vitorlák felgöngyölésére és horgonyvetésre adott parancsot. Őrt nem állított, s a főként malájiakból toborzott legénység előbbre látó intézkedés híján a fedélzeten helyezkedett el. Én magam minden rosszra felkészülten lementem kabinomba. Körös-körül az egész természet a számumra figyelmeztetett.⁽⁸⁾ Közöltem balsejtelmeimet a kapitánnyal, ő azonban meg sem akart hallgatni, és a válasszal is adósom maradt. Nyugtalanságomban nem jött a szememre álom, és éjfél tájban felmentem a fedélzetre. Éppen amint a lépcső utolsó fokára tettem a lábam, hangos zümmögés hatolt a fülembe, olyanfajta zaj, amelyet a malomkerék sebes forgása okoz, s mielőtt még a jelentését tisztán megérthettem volna, a hajó teste a tőkegerendáig megrendült. A következő pillanatban egy hatalmas hullámrengeteg oldalt döntött minket, és orrtól farig hosszirányban lesöpörte a fedélzetet.

A hajó végeredményben éppen a szélroham rendkívüli erejének köszönhette fennmaradását. Jóllehet csaknem megtelt vízzel, és árbocai letöredeztek, mégis egy perc múltán visszafordult dőltebből, s a vihar iszonyú nyomásától rengve lassan felegyenesedett.

Hogy engem mily csoda mentett meg a pusztulástól, azt aligha lehetne megállapítani. Mikor a hullámzuhatag okozta kábulatomból eszméltem, kiderült, hogy a fartőke és a kormányrúd közé szorultam. Kábultan néztem szét, amint nagy nehezen talpra álltam, és mindenekelőtt az emeletnyi magas hullámok látványa döbrentett meg: a tajtékos óceán iszonyúbb volt a legforróbb képzelet csapongásánál. Egy idő múltán öreg svédünk hangját hallottam, aki kifutáskor, szinte az utolsó pillanatban került a hajóra. Torokom szakadtából ordítottam vissza neki, és jött máris, imbolyogva, hátra a hajó farába. Hamarosan kiderült, hogy csupán mi ketten éltük túl a vihar első rohamát. A hullám a többieket mind lesodorta a fedélzetről; a kapitányt s a tiszteket álmukban érthette a halál, mert kabinjuk megtelt vízzel. Ketten a pusztá kezünkkel keveset tehattünk a hajó biztonsága érdekében, de erőfeszítéseinket bénította az a félelem is, hogy bármelyik pillanatban elmerülhetünk. Horgonyláncunkról természetesen leszakadtunk a szélvész első lökésével – nyakláncot sem szakíthatott volna el könnyebben –, különben el is nyel

bizonyára a hullámsír. Így azonban veszett sietséggel rohantunk az ár hátán,⁽⁹⁾ mely egyszer-egyszer még átcsapott fölöttünk. Kormánytőkénk erősen megsérült, s jóformán minden tekintetben veszedelmes károkat szenvedtünk, ezer szerencsénkre azonban épek maradtak a szivattyúk, és rakományunkban sem történt nagyobb súlyeltolódás. A vihar már kiadta mérgét, és a szél erejétől nem volt mit tartanunk – teljes elültétől inkább: a feltámadó ellenáramban, ezt jól tudtuk, roncsolt hajónkkal biztos pusztulásnak nézünk elébe. Igen indokolt félelmünk azonban nem talált hamaros igazolásra. A le-törzselt roncs kiszámíthatatlan sebességgel száguldott öt nap, öt éjjel – ezenközben egyetlen táplálékunk a pálmacukor volt, amelyet az orrbókonyok közeiből szedtünk ki nem kis fáradsággal – a meg-megújuló szelek szárnyán. Ereje ezek közül egynek sem volt a számum első lökéséhez mérhető, s mégis iszonyúbb hullámokat támasztottak, mint amelyet életemben valaha láttam. Haladásunk az első négy napban kis kitérésekkel délkeleti és dél-délkeleti irányzatot mutatott, s föltételezhetően Új-Hollandia partvidéke mentén repültünk tova.⁽¹⁰⁾ Az ötödik napon elviselhetetlenül lehűlt a levegő, és a széltáj északabb irányba tolódott. A sárgalázás színű Nap alig emelkedett néhány fokkal a látóhatár fölé, és nem bocsátott ki határozott fényt. Bár felhő nem volt látható, a szél mégis mindegyre erősödött, és egyenetlen, görcsös rohamokban zúdult ránk. Dél-tájban történhetett, hogy ismét a Nap felé fordult érdeklődésünk. Töretlen fényt nem adott, csupán a tányérja izzott komor tompasággal, mintha sugara mind sarkítva volnának. Éppen mielőtt elnyelte volna a háborgó tenger, központi heve egyszerre elenyészett, mintha valami világbomlasztó erő oltotta volna ki. Sápadt, ezüstös karika volt csak, mikor a mérhetetlen vízbe merült.

A hatodik nap keltét hiába vártuk – nekem még nem kelt fel, a svédnek pedig soha. Vaksötétben tapogatóztunk, s ha valami elébünk kerül, húszlépésnyire meg nem láttuk volna. A ránk boruló végtelen éjszakát nem derítette fel a tenger villó fénye, amelyhez a forró égöv alatt már hozzászoktunk. Megfigyeltük azt is, hogy a szakadatlanul dühöngő vihar sem tajtékot, sem hullámtarajt nem hajtott többé felénk. Rémület lesett körös-körül a fullasztó ében sötétségéből. Az öreg svéd lelkét babonás sejtelmek szállták meg, engem pedig néma ámulat kerített hatalmába. A hajó körüli tennivalókat elhanyagoltuk, mint ami úgyis haszontalanság, ehelyett a lehetőség szerint, magunkat igyekezőn biztosítani, hozzákötözködtünk a farvitorla csonkjához, s úgy néztünk keserű sorsunk elébe. Sem az idő megállapításához, sem a tájékozódáshoz nem volt eszközünk. Jól tudtuk mindazonáltal, hogy délebbre járunk, mint bárki hajós mielőttünk, és nagy meglepetéssel tapasztaltuk, hogy jégakadály nem ütközik utunkba. Eközben a végveszélyt sejtettük minden pillanatban, amint a feltornyosuló hullámok már-már elborítottak. Az ellenáram hatalma felülmúlta legrosszabb sejtelmeimet is – a csoda az volt, hogy rögtön be nem nyelte hajónkat. Társam rakományunk könnyűségével biztatott, és emlékezetembe idézte hajónk kitűnő építését, én azonban a reményben is csupán a reménytelenséget tekintvén, sötéten készülődtem a halálra, mely ítéletem szerint egy óránál hosszabb ideig nem késhetett: minden megtett csomóval veszesebb hullámakadályok közt vergődünk a gonoszul dagadó tengerárban. Egy pillanatig viharmadarakat megszágyenítő magaslaton kapkodtunk levegő után, másik percben szédítően siklottunk, le a víz méhébe, ahol a levegő egyszerre megállt, és a tengeri szörnyek álmát nem zavarta hang.⁽¹¹⁾

Éppen ilyen szakadék legmélyén jártunk, mikor társam hirtelen jajveszékeltése szaggatta fel a vízfalak csendjét. – Arra! Arra! – rivallt a fülembe. – Teremtő Isten! Ott! Nézd!⁽¹²⁾ – S amerre mutatott, tompa vörös fényzsarátra lettem figyelmes, amely lefelé siklott mélységes vermünk oldalán, és szeszélyes ragyogással csillant a fedélzeten. Feljebb emelvén tekintetemet, olyan látványban volt részem, amitől a vérem megállt. Szédítő magasban a fejünk felett, fenn az iszonyú meredély legszélén, négyezer tonnásra becsülhető hajóóriás egyensúlyozott. Jóllehet fenn ült egy hullám hegyében, mely a hajó magasságának legalább százszorosa lehetett, így is látszott, hogy felülmúlja a rendszeres járatok és a Kelet-indiai Társaság hajóinak méretét. Hatalmas tömege egyhangú kátrányfekete volt, nem ékítették a szokásos faragványok. Nyitott lórésein egyetlen sor rézagyú meredt elő, és az árbocozaton lógáló számtalan csatalámpás visszfénye játszott fekete oldalain. Réműlt csodálkozásra azonban főként az a megfigyelésem indított, hogy széloldalt lebeg e fékezhetetlen viharban, a hullámsír szélén. Mikor megpillantottuk, még csak az orra tűnt fel, úgy emelkedett lassan a hullámhegy tarajára. Végtelen réműletünkre megállt a peremen egy percig, mintegy tulajdon fenségében gyönyörködve, aztán megremegett, félrelódult, és – siklott lefelé.

Meg nem mondhatnám, hogy e pillanatban miféle hirtelen önuralom szállt meg. A far felé húzódtam, amennyire bírtam, és vártam rendületlenül a ránk támadó pusztulást. Hajónk végre föladta a küzdelmet, és orrával a vízbe túrva, süllyedni kezdett. A le-sikló rengeteg test ennélfogva merülő felébe ütközött, és engem az összecsapás ellenállhatatlan erővel vágott az idegen hajó kötélzetének.

Vezérvitorlája zuhanásom pillanatában fordulhatott meg, mert a hajó megállt. A rákövetkező pillanatnyi zűrzavarnak tulajdonítottam szerencsém, hogy a legénység figyelmét sikerült elkerülnöm. Észrevétlenül jutottam el a lejárati fölépcsőhöz, és mint-hogy rést fedeztem fel ajtónyílásán, különösebb nehézség nélkül elrejtőztem a hajóúrnban. Indokolni viszont nehezebb volna rejtőzködésemet. Talán az a határozatlan és mégis lenyűgöző érzés vitt rá, amely az idegen hajósok láttán nyomban elfogott. Nem akartam magamat olyan embereknek kiszolgáltatni, akik egyetlen futó pillantásra ennyi zavaros sejtelmet, kételyt, gyanút keltenek. Ennélfogva helyesnek véltem, ha a hajóúrnban célirányos búvóhelyet építek magamnak. Kis darabon fölfeszítettem ezért a bókonypallót, oly módon, hogy a hatalmas bordázat közé kényelmesen visszahúzódhassak.

Alig fejeztem be munkámat, máris hasznát láttam, mert a hajóúr csendjében léptek hangzottak. Ernyedt járású, botladozó ember haladt el búvóhelyem mellett. Arcát nem láttam, csupán külsejének általános megítélésére nyílt módomból. Magas kora és a vele járó törődöttség nyilván látszott rajta. Térde megcsuklott az idő súlya alatt, és egész testét rogyadozva hordta. Halkan motyogott félszavakat, számomra idegen nyelven, és az egyik sarokban kezdett kotorni különös műszerek és avitt tengeri térképek között. Viselkedésében a második gyermekkor nyűgös kedve bámulatosan elegendett a félisten zord tekintélyével. Nagy soká felment a fedélzetre, és azontúl nem láttam többé.

Lelkemben névtelen érzés vert gyökeret. Elemzést nem tūr, az elmúlt idők tanulságain nem mérhető, és attól tartok, a jövő sem szolgálhat hozzá kulccsal. Az én rendszeres gondolkodásom fényében pedig bűn az efféle beismerés, különösképpen a jövőre

nézve. Soha – és most már tudom, hogy soha – nem lehetek elégedett az ilyen bizonytalan természetű észleletekkel. Bizonytalanságukban még sincs semmi csodáltnivaló, hiszen eredetük is a merő újdonság. Új értékrenddel – új valósággal gazdagodtam.

Hosszú ideje már, hogy e szörnyű hajó fedélzetén lábam megvettem, és végzetem számai, úgy érzem, lassan egybeköttenek. Érthetetlen emberek! Számomra talányos töprengésbe burkolózva mennek el mellettem. Rejtőzködésem bolondság, mivel ezek *nem akarnak* meglátni. Szinte az imént mentem el a kormányos szeme előtt, sőt nemrég benn jártam magának a kapitánynak a fülkéjében, onnan hoztam magamnak írószerszámokat. Egy idő óta már vezetem, és feltett szándékom, hogy folytatni fogom ezt a naplót. Meglehet, hogy a világ elé nem tárhatom, ámbár ezt nézve is megteszek minden lehetőt. Az utolsó pillanatban palackba zárom kéziratomat, s a tengerre bízom.

Egy eset új teret nyitott elmélkedéseimnek. Vajon a vak véletlen műve-e az ilyesmi? Felmerészkedtem a fedélzetre, és elvettem magam, hogy feltűnést ne keltsek, a farpadlóra rakott halom kötélcepeűn és ócska vitorlán. Sorsom furcsaságán merengve a kezem ügyébe került kátrányecsettel pamacsolni kezdtem az egyik közeli hordón szépen összehajtogatott szárnyvitorla széleit. Azóta felvonták, én pedig, csodák csodája, téveteget esetvonásaim nyomán a FELFEDEZÉS szót olvasom a szélben.

Nemrégiben megvizsgáltam a hajó építését. Jól fegyverzett, s mégsem hinném, hogy csatahajó. Kötélzete, törzse, építése csupa hasonlóan nemleges feltételezésre indít. Hogy mi *nem*, azt könnyen megmondhatnám; hogy *mi*, az megfejtethetlen marad, attól tartok. Nem tudom, de mikor a hatalmas hajóderekat, furcsa árbocágait, temérdek bőre szabott vitorlázatát, szigorú orrát és kivénhedett tatját vizsgálom, ismerős látomások villannak fel agyamban, kósza emlékek, elmúlt korok-világok krónikás meséivel zagyván elegyeselek...

Szemügyre vettem a hajó bordázatát is. Hogy milyen fából épült, fel nem foghatom. Van egy furcsa sajátja, mely énelőttem mintha éppen azt bizonyítaná, mennyire nem alkalmas céljának betöltésére: mégpedig a *likacsossága*. Az anyag természetét értem, nem pedig szuvas állapotát, ami lehet következménye a hosszas hajózásnak a vizeken, sem korával járó korhadtságát. Hajszálhasogatásnak fog tetszeni talán, de megjegyzem, hogy a bordázat fája minden tekintetben a spanyol tölgyre emlékeztetne, ha ugyan a spanyol tölgy valamely természetellenes *püffesztés* próbáját állná ki.

Amint a fenti mondatot átolvasom, egy viharvert, öreg holland hajós mondása ötlík az eszembe. „Ez olyan igaz – fogadkozott az öreg, ha valaki nem hitt neki –, olyan igaz, mint hogy van tenger, amelyiken felpüffed a hajó is meg a tengerész élő teste is.”

Talán egy órával ezelőtt összeszedtem a bátorságomat, és nyíltan megmutatkoztam a legénység egy csoportja előtt. Semminemű figyelmükben nem volt részem, és – ámbátor csoportjuk kellős közepén álltam –, úgy tetszett, tudomásul sem veszik jelenléteimet. És mint az első közülük, akit a hajóúrban láttam, agg csont volt valahány.⁽¹³⁾ Térdük görnyedten rezgett, válluk előregörbedt, csontjuk zörgött laza bőrzsákjában. Beszédük halk volt, habogó, reszketeg, szemük sarkába a vénség csipája tapadt, és fehér hajuk iszonytatóan úszott a szélvészben. Körülöttük a fedélzeten mindenféle sokszorosán ki-mustrált ritka mérőműszer.

Még előbb számot adtam a szárnyvitorla fordulataról. Attól az időtől fogva a hajó, kivéve széloldali irányából, délnek vette hajmeresztő útját. Minden tenyérszerű vitorlája szélnek feszült, viharokasától a hátsó törzsvitorláig, és főderékvitorlájával akkora víz-hegyekbe szántott bele minduntalan, amekkorát rémálmában sem lát az ember. Éppen most hagytam ott a fedélzetet, ahol a lábamat sem tudnám jóformán megvetni, ámbar látnom kellett, hogy a legénység nem küszködik hasonló bajokkal. Első pillanattól fogva nem szabadulok az ámulattól, hogy a vész el nem nyeli ezt a tömkeleget. Úgy tetszik, már itt billegünk mindvégig az öröklét peremén, soha le nem zuhanván a mélybe. Nyaktörő hullámtornyok hegyéből sirályröptében siklunk le, majd felettünk ütök össze fejüket a csúcsok, de mint a Föld gyomrának szörnyei, kik a merő rémítésre kárhoztattak, pusztító kezük kötve: semmit nem tehetnek ellenünk. E gyakori menekvések egyetlen természetes okát abban látom, hogy hajónk valamely erős vízáram segítségét élvezzi.

Szemtől szemben álltam a kapitánnyal, mégpedig tulajdon fülkéjében, de amint sejtettem, észre sem vett. Bár a felületes szemlélő nem látna külsejében semmit, ami arra int, hogy félistennel vagy félemlerrel áll szemközt, én mégis tagadhatatlan tisztelettel és az ámulat érzésével tekintettem reá. Testmagasságára nézve alig lehet alacsonyabb nálam, azaz mintegy öt láb, nyolc hüvelyk.⁽¹⁴⁾ Keménykötésű, izmos alkat, de sem nagydarabnak, sem egyébiránt jellegzetes termetnek nem mondhatnám. Az arca ellenben – az arcon uralkodó feltétlen agg fenség – bámulatra készítetett. Bár ránc alig redőzi homlokát, mégis mintha milliárdnyi év bélyege ülne rajta. Szürke haja a múltak hírmondója, szürke szeme a jövő jelfejtője. Fülkéjének padlóján vasveretes fóliánsok, rozsdálló műszerek, avított, fakó térképek hevernek szanaszét. Az asztal fölé hajolva tüzes, nyugtalan szemmel tanulmányozott valami okiratot, amit kinevezésnek néztem, mindenesetre királyi kézjegyet viselt. A kapitány – akár az első tengerész, akit a hajóúrnban megfigyeltem – magában mormolt, tört félszavakat, előttem idegen nyelven,⁽¹⁵⁾ és mintha mérföldnyi messziségből érkezett volna a hangja, ámbar kartávolságra álltunk egymástól.

A hajót és minden lakóját a tengerfenék rémei hatják át. A hajósok úgy suhannak ideoda, mint elsüllyedt századok szellemei; szemük járása gyors és sejtelmes; valahányszor pedig utamat keresztezik a csatalámpások vigyori fényében, soha nem tapasztalt érzés jár át, holott egész életemben régiségekkel kereskedtem, és mohón szívtam magamba Baalbek, Tadmur, Perszopolisz ledőltszlopainak szellemét,⁽¹⁶⁾ mígnem rommá lett tulajdon lelkem is...

Ha most körülnézek, elszégyenkezem régebbi félelmeimen. Mert ha megremegtetett a szélvész, mely idáig sodort, nem inkább kővé kellene merednem most, a szélvész s az óceán harca láttán, hogy érzékeltessem, milyen semmitmondó szó a tornádó és a számmum? Hajónkat az örök éjszaka és a hullámtalanul nyögő víz veszi körül, de jobbra s balra három angol mérföldről is idesejlenek, mint a világmindenség külső őrfalai, a pusztaságba törő iszonyú jégbástyák...⁽¹⁷⁾

Ahogy képzeltem, a hajót csakugyan áram ragadja tova – ha tudniillik áram a neve az ilyen dörögve tóduló áradásnak, amely zuhatagos sietséggel délnek sodor, sikoltó jégtorlaszok mentén...⁽¹⁸⁾

Úgy vélem, fölösleges is rettegésem megértésével próbálkoznom. A kétségbeesésen azonban mindeddig úr volt kíváncsiságom, olyannyira, hogy akár a legszörnyűbb halál gondolatával is megbarátkoztat, ha e rémvilág titkait kikutathatja. Nyilvánvaló, hogy valami izgató tapasztalás elébe sietünk – valami tovább nem adható titok elébe, melynek befogadása: a pusztulás.⁽¹⁹⁾ Lehet, hogy ez az áram egyenesen a Déli-sarkra visz, sőt e vad feltételezést minden valószínűség megerősíti...

A legénység nyugtalan, reszketeg léptekkel rója a fedélzetet; arcukon azonban inkább a remény fényét látom, mint a kétség árnyát.

A szél közben a hátunkba kapaszkodik, s mivel vitorlának oly bővében vagyunk, időnként valósággal kiemel minket a vízből! És – iszonyok iszonyata! – a jég hirtelen megnyílik jobbra, majd balra, körkörösén, óriás amfiteátrummá, melynek lépcsőzetes ormai a messzi sötétbe tűnnek. Időm immár kevés, hogy sorsomon eltöprengjek! A körok mind gyorsabban szűkülnek – örvény kapott tébolyult csigájába!⁽²⁰⁾ – és a bőgve zúgó tengervészben megrendül hajónk... Ó, Isten... Süllyedünk!

JEGYZET. – A „Palackban talált kézirat” eredetileg 1831-ben jelent meg;⁽²¹⁾ nekem viszont jó néhány évvel később került kezembe a Mercator-féle „Atlasz”,⁽²²⁾ mely az óceánt négy torkolaton átömlő víztömegként ábrázolja, mely a Sarki (északi) Áramba jutván, a Föld gyomrába igyekszik, a Sarkot magát pedig esztelen magasságba törő fekete sziklaszirt gyanánt.

A FÓLIÓ KLUB

*There is a Machiavellian plot
Though every nare olfact it not.*
BUTLER

A Fólió Klub, sajnálom, hogy ezt kell mondanom, a *fajankók* gyülekezete. Azt is gondolom, hogy tagjai olyan csúnyák, mint amilyen ostobák. Hiszem azt is, hogy felvett szándékuk megsemmisíteni az Irodalmat, felforgatni a Sajtót, és aláaknázni a Főnevek és Névmások Minisztériumát. Ez az én saját véleményem, amit most a nyilvánosság elé tárok.

Mégis, amikor alig egy hete eme ördögi gondolatra jutottam, nem akadt rajtam kívül ember, aki mélyebb érzelmeket és csodálatot táplált volna az irodalom iránt. Miért változtak meg hát az érzelmeim e tárgyban ilyen gyökeresen? Megpróbálok megvédeni magam és a Levelek méltóságát.

A feljegyzések arról tanúskodnak, hogy a Fólió Klub az ... év ... hónapjának ... napján alakult meg. Az elején szeretném kezdeni, ezért ragaszkodom a dátumokhoz. Az Al-

kormányuk egy később elfogadott cikkelye megbocsátja a tagoknak, ha nem művelt és szellemes ember módjára viselkednek; a Szövetkezés kinyilvánított célja pedig a „társaság tagjainak képzése és önmaguk szórakoztatása”. Ez utóbbi célból havonta összejöttek valamelyik tag házában, ahová mindenkit egy saját „rövid prózai történettel” vártak. Vacsora után egy pohár bor mellett mindenki felolvasta a saját művét. Természetesen kialakult egyfajta versengés – különösen azért, mert a klub *pro tem*⁽¹⁾ elnöke a győztes mű szerzője; mely hivatal nagy dicsőséggel, ugyanakkor kevés tennivalóval jár, s addig tart, amíg egy kiválóbb *morceau*⁽²⁾ a helyébe nem lép. A nyertes történet gazdája ugyanakkor köteles a Társaság következő ülésén a vacsoráról és a borról gondoskodni. Ez nagyszerű módszernek bizonyult ahhoz, hogy időnként új elnököt választ-hassanak a szerencsétlen helyére, aki ha egymás után kétszer, háromszor tölti be a tisztet, a „legnagyobb tisztesség” elnyerése mellett anyagilag esetleg tönkremegy. A klub tagságát tizenegy főre korlátozták. Ennek számos előnye van, amit nem kell megemlíteni, ám ugyanakkor mindenki hajlamos lesz ismételni önmagát. Mindamellet háromszázötven évvel az Özönvíz előtt egyikük kijelentette, hogy csak tizenegy hely van a Nap alatt. Ez hát a Társaság rövid leírása, és mostanáig visszafogtam magam, és szokatlan elfogulatlansággal és nyíltsággal szóltam. Az expozé mindazonáltal, amit mint új tag, a debütálásom alkalmával – mikor is a Nagytiszteletű Augustus Szerencsefia helyére megválasztottak –, tartottam, magán hordta a klub szabályainak nyomát.

Délután ötök érkeztem Mr. Vörös-és-fehér⁽³⁾ házába. Az úr Lady Morgannek csapja a szelet, s ő az, akinek a történetét az előző havi találkozón elmarasztalták. A társaság már együtt volt az ebédlőben, és bevallom, hogy a kandallóban égő tűz fénye, a helyiség kényelmes belsője, a pompás asztalteríték, s nem kevésbé a saját képességeimmel való elégedettség nyomban kellemes gondolatokat ébresztett bennem. Hivalkodó szívéllyességgel üdvözöltek, én pedig nem kevés öndicsérettel magamban ültem le vacsorázni, immár a díszes Társaság tagjaként.

A tagok általában figyelemreméltó személyek voltak. Ott volt például elsőként Mr. Durran, a mostani elnök, egy szikár, karvalyorrú alak, aki korábban az Al-keleti Szemle alkalmazásában állt.

Azután ott volt Mr. Szulák Gondola, egy fiatalember, aki sokat utazik.

Azután ott volt De Rerum Natura,⁽⁴⁾ Esq., aki egy nagyon egyszerű, zöld szemüveget visel.

Azután ott volt egy nagyon kicsi ember fekete öltönyben és nagyon fekete szemekkel.

Azután ott volt Mr. Solomon Zugorna, aki minden tekintetben egy halra hasonlított.

Azután ott volt a fehér szempillájú Mr. Horribile Dictu,⁽⁵⁾ aki Göttingenben végzett.

Azután ott volt Mr. Blackwood Blackwood,⁽⁶⁾ aki idegen magazinoknak ír cikkeket.

Azután ott volt a házigazda, Mr. Vörös-és-fehér, aki Lady Morgannek csapja a szelet.

Azután ott volt egy testes férfi, aki rajongott Sir Walter Scottért.

Azután ott volt Kronologosz Kronológia, aki rajongott Horace Smith-ért,⁽⁷⁾ és akinek akkora orra volt, mint Kis-Ázsia.

Miután levettem a felöltőmet, Mr. Durran azt mondta nekem:

– Azt hiszem, nem szükséges a klub szabályait ismertetnem önnel, uram. Úgy gondolom, szeretne bemutatkozni a társaságnak, s azután szórakoztatni mindannyiunkat.

Bár ez utóbbi az este folyamán kétségkívül be fog következni, mindazonáltal kérem, ebből ön is vegye ki a részét. Én pedig most nekilátok.

Azzal Mr. Durran eltolta maga elől az üveget, és olvasni kezdte a kéziratát, amint az itten következik.⁽⁸⁾

A TALÁLKOZÁS

Sírodban várj: találkozunk,

Az a völgy lesz új otthonunk.

(HENRY KING, CHICHESTER PÜSPÖKE [1592–1669]:

Gyászszertartás – Tábor Eszter fordítása)

Balsorsú, rejtélyes férfiú! Elkápráztatott saját képzeleted ragyogása, s önnön fiatal-ságod lángjai felemésztettek! Újfent ábrándozva nézlek! Alakod ismét felbukkant előttem! De nem, nem úgy, ahogyan az árnyak fagyos völgyében létezel, hanem ahogyan lenned kellene, lenyűgöző elmélkedéssel telt életed pazarolva a homályos látomások városában, a te Velencében, a tengernek e csillagimádó Elíziumában, amelynek palladiánus⁽¹⁾ palotái széles ablakokkal, mégis keserű tekintettel fürkészik a csendes hullámok titkait. Igen! Megismétlem; ahogyan lenned kellene. Minden bizonyonnyal léteznek miénktől különböző világok is – a sokaság gondolataitól különböző gondolatok, avagy a szofisztikától különböző spekulációk. Akkor hát ki kérdőjelezhetné meg a viselkedésed? Ki okolhatja képzelgéssel telt óráidért, vagy nevezhetné ezt az időtöltést az életed elpazarlásának, holott csupán örök energiáid csordultak túl?

Velencében történt, a Ponte dei Sospiri⁽²⁾ boltozatos íve alatt, hogy harmadszor vagy negyedszer találkoztam azzal a személlyel, akiről az imént szóltam. A találkozás körülményei csupán zavaros töredékeként élnek bennem. Azonban jól emlékszem – hogy is feledhettem volna el? – a mélységes éjféli sötétségre, a Sóhajok Hídjára, a női szépségre, és a romantikus hősre, ahogy fel és le sétálgat a keskeny csatorna partján.

Aznap éjjel szokatlan, komor félhomály derengett. A Piazza nagy órája ötöt ütött az olasz éjszakában. A Campanile előtti tér csendes volt és elhagyatott, és a vén Dózse-palota fényei gyorsan elhaltak. Hazafelé tartottam a Piazzetáról a Canal Grande mentén. Ám amikor a gondolám épp a San Marco csatorna szájával szemben járt, hirtelen női hang törte meg az éjszaka csendjét vad, hisztérikus és hosszan elnyúló sikollyal. Meglepetten ugrottam talpra a hangtól – gondolásom ijedtében eleresztette egyetlen evezőjét, amelyet azonnal elnyelt a feneketlen sötétség, így ettől kezdve az áramlat vezetett tovább utunkon, át egy kisebb csatorna vizére. Lassan sodródtunk a Sóhajok Hídja felé, mint hatalmas, gyászos tollazatú keselyű az égen, amikor ezernyi fáklya lángja kelt

életre a Dózse-palota ablakaiban és végig a lépcsősorai mentén, hogy ragyogó és természetellenes nappalt varázsoljanak a komor félhomályba burkolt város szívébe.

Gyermek zuhant ki anyja kezéből, és hullott alá a magas épület egyik felső ablakából a csatorna sötét vizébe. A csendes hullámok közönyösen zárultak össze áldozatuk felett, és bár az én gondolám volt az egyetlen jármű a környéken, máris számos bátor úszó kutatva nyomát a felszínen, holott a mélység őrizte e kincset. A palota bejáratának széles, fekete márvány járdalapjain, alig néhány lépcsőfokkal a víz felett egy alak állt, akit senki sem felejt el, aki valaha is reá vethette tekintetét. Aphrodite márkinő volt az, egész Velence imádatának tárgya, az örökkön vidám és a leggyönyörűbb hölgy ott, ahol minden nő szépséges – mégis a vén cselszövő Mentoni ifjú felesége, és így anyja lett az ártatlan gyermeknek, az elsőnek és egyetlennek, aki a zavaros víz mélyére merült, és ott elkeseredetten vágyakozott a gondoskodó kéz édes érintése után, miközben kicsiny élete utolsó szikráival küszködve próbálta anyja nevét kiáltani.

A márkinő egyedül állt a lépcsőn. Kicsi, csupasz, ezüstös lába csillámlani tűnt az alatta lévő, fekete márvány tükrében. A báltermi rendezettségéből éjjelre nem jobban mint félig kiengedett haja gyémántsorok között hullott alá, fürtökben vette körül klasszikus formájú arcát, tincsei a zsenge jácint szirmaihoz hasonlóan göndörödtek. Kecses vonalait mintha csupán egy hófehér, fátyszerű szövet fedte volna; ám a nyárközépi és éjféle levegő melegen, dacosan állt, és a hölgy szoborszerű alakja sem mozdult, így szegélye nem lengett, ránca nem gyűrődött a légies öltözéknek, amely úgy csüngött e gyönyörűsége teremtményen, mint a nehéz márvány Niobé testén. Mégis, és mily különös ezt állítani, a sötétben csillogó tekintet nem a hullámsírt fürkészte, amely maga alá temette a márkinő legragyogóbb reményeit, hanem egészen más irányba lövellt pillantásokat! Magam is úgy vélem, hogy a régi köztársaság börtöne Velence egyik legimpozánsabb épülete – de hogyan bámulhatta a hölgy oly mereven, miközben odalent egyetlen gyermeke vívta haláltusáját? Amott sötét, komor mélyedés ásitott pontosan a márkinő ablakával szemben – talán rejtőzhetett valami az árnyak között, az építészetben, a borostyánkoszorús párkány komor mélyén, amit Di Mentoni úrnő talán még nem látott ezerszer? Ostobaság! Ki feledkezhetne meg róla ily vészterhes pillanatban, hogy a szem törött tükörként sokszorozza meg a benne csillanó bánatot, és számtalan távoli helyen véli megpillantani a közvetlen közelében lejátszódó katasztrófát?

Számos lépcsőfokkal a márkinő felett, a vízi kapu boltíve alatt Mentoni szatírszerű alakja állt, teljesen felöltözve. Időnként megpendítette egy gitár húrjait, és látszólag halálos unalommal eltelve időnként utasítást adott gyermeke felkutatására. Döbbsen kábulatomban képtelen voltam kimozdulni a merevségből, amely a sikoly hallatán szállt rám, és talán szellemnek is tűnhettem az izgatott embercsoport szemében, ahogy sápatagon és mozdulatlanul ellebegtem közöttük egy irányítás nélküli, temetői gondolában.

Minden erőfeszítés hiábavalónak bizonyult. A legbuzgóbbak közül is sokan felhagytak a kereséssel, és bánatosan kiáltoztak. Kevés remény maradt a gyermek számára (mennyivel kevesebb mint az anya számára!), ám ekkor a korábban említett mélyedésben, a márkinő ablakával szemben, a régi köztársaság börtönének falán köpönyegbe burkolózó alak jelent meg, kilépett a fénybe, és megtorpant a szédítő mélység felett, azután fejfelé előre a csatornába vetette magát. Alig néhány pillanattal később újra felbukkant a még élő és lélegző gyermekkel a karjában, majd kiúszott, és a hölgy felé indult a fekete márványlapokon. Víz-

től elnehezült köpenye lecsúszott a válláról és groteszk halomba gyűlt mögötte, felfedte a nézősereg előtt a fiatal és kecses férfit, kinek nevét Európa java részén ismerték akkoriban.

A megmentő egy szót sem szólt. Ám nem így a márkinő! Azt hittem, gyermekét hamarosan visszakapja majd, keblére szorítja és többé el sem ereszi, ujjaival óvatosan kényezteti az apró alakot. Korántsem így történt! Más karok nyúltak az idegen felé – mások kezei vették el tőle a gyermeket és vitték messzire, észrevétlenül cipelték be a palotába. És a hölgy ajka, az a csodálatos ajak megremegett, könnyek gyűltek a márkinő szemébe, elködösítették a tekintetét – azt a tekintet, amely „puha, szinte folyékony” volt, akárcsak Pliniusz akantusza⁽³⁾. Igen, könnyek gyűltek ragyogó szemébe, és minden tagja reszketett, mintha egyenesen a lelke fázott volna, így kelt életre szoborszerű me-revségéből. Márványból faragott arcvonásainak sápadtsága, művészi kebelének emelkedése, márványfehér lábának tisztasága mind-mind az uralhatatlan érzelmek bíborvörösébe borult, ahogy a test lágy vonalait remegés járta át, mint a nápolyi ezüstliliomok szirmait a fűben, amikor lágy szellő borzongatja őket.

De miért kellett elpirulnia az úrnőnek? E kérdésre nincs válasz – hacsak nem az, hogy az anyai szív rémületében sietségre sarkallva, saját budoárjának magányában nem törődött a részletekkel és elfeledett lábbelit húzni, ahogyan velencei vállára sem vetett vastkosabb szövetet a könnyű fátyolnál. Mi más oka lehetett volna a pírnak – és a vad, csábító tekintet különös pillantásának? A mellkas szokatlanul ziháló emelkedésének és süllyedésének? A remegő kéz – amely véletlenül épp az idegen kezébe hullott, amikor Mentoni megfordult és visszatért a palotába – görcsös szorításának? Mi más oka lehetett volna a halk, meglepően halk és értelmetlen szavaknak, amelyeket a hölgy vetett oda sietősen, köszönet helyett?

– Ön győzött – mondta, ha a víz csobogása nem csalta meg fülem. – Ön győzött. Találkozunk egy órával napkelte után. Ám legyen!

A tumultus alábbhagyott, a fények kialudtak a palotában, és az idegen, kit ekkorra már felismertem, egyedül állt a márványlapokon. Hihetetlen izgatottságtól reszketett, tekintete gondola után kutatott. Nem tehettem kevesebbet, mint hogy a segítségére siettem – és ő elfogadta az udvariassági felajánlást. A vízi kapunál szereztünk egy evezőt, és a férfi rezidenciája felé indultunk, miközben ő hamar összeszedte magát, és érzékelhetően őszinte jóindulattal beszélt korábbi, meglehetősen felületes ismeretségünkről.

Bizonyos témák tekintetében szívesen bocsátkozom részletekbe. Az idegen – hadd nevezem így, mert bár nevét sokan ismerték, a világ számára mindig is idegen maradt – személye is ilyen. Magasságát illetően inkább volt alatta, mintsem felette az átlagosnak, ámbar szenvedélyes pillanataiban termete mintha megnövekedett volna és megcsalta a méricskélő szemet. Alakjának könnyű, kecses szimmetriája inkább ígérte azt az állandó készenlétet, amelyről bizonyosságot tett a Sójajók Hídjánál, mintsem a herculesi erőt, amelyről ismertté vált, miszerint könnyedén kifejtette. Istenséghez illő száját és állát vad, őszinte tekintet egészítette ki, amelynek árnyalatai a mogyoróbarnától a csillámló szénfeketéig terjedtek, s mindezt a szokatlanul széles homlokkal, az elefántcsontfehér bőrrel együtt göndör, fekete haj pazar tincsei keretezték – arcvonásainak összességét tekintve még soha nem láttam ilyen klasszikusan szabályos ábrázatot, hacsak nem Commodus császár márványszobrán. Mindezek ellenére az arca olyan arc volt, amellyel bárki találkozhat élete valamely szakaszában, ám azután többé nem látja újra. Vonásain nem

ült jellegzetes, emlékezetbe vésődő kifejezés, inkább olyasféle arca volt, amelyet meglátunk és elfeledünk, de az elmében távoli és sohasem enyhülő vágyat ébreszt, hogy felidézzük. A leghevesebb érzelmeknek sem sikerült nyomot hagynia rajta, mi több, amint kihűltek, ezek az érzelmek maradéktalanul eltűntek a vonásairól és a tekintetéből.

Amikor kalandunk éjjelén elköszöntünk egymástól, sürgető hangnemben arra kért, hogy keressem fel másnap kora reggel. Ennek megfelelően röviddel napkelte után a palazzójában találtam magam, azoknak a komor, mégis lenyűgöző pompával díszített, hatalmas épületeknek egyikében, amelyek a Rialto közelében tornyosulnak a Canal Grande vize fölél. Mozaikokkal kirakott, széles és kanyargós lépcsőházban vezettek fel az egyik lakosztályba, amelynek pazarsága már az ajtónyitás pillanatában elkápráztatott, a fényűzés elvakított és megszedített.

Tudtam, hogy ismerősöm igen gazdag. Vagyonáról mindig is olyan kifejezéseket és fogalmakat hallottam, amelyeket gondolkodás nélkül nevetséges túlzásnak véltem. Még amikor szétréztam a lakosztályban, akkor sem tudtam elhinni, hogy létezik Európában olyan alattvaló, aki megengedheti magának azt a hercegi pompát, amely körülöttem ragyogott.

Ahogy említettem, a nap már felkelt, a lakosztályt mégis lámpák vonták ragyogásba. Ebből és a barátom vonásain ülő kimerültségéből ítélve úgy tűnt, az éjszaka során szemernyi sem pihent. A helyiség építészetének és díszítéseinek célja nyilvánvalóan az volt, hogy elkábítsa és elkápráztassa a belépőt; az alkotók nem sok figyelmet szenteltek a nemzeti jellegű elemeknek és a harmóniának. A szem tárgyról tárgyra ugrott és sehol sem pihent meg, sem a görög festők groteszkjein, sem Olaszország legjobb napjainak szobrain, még a kiműveletlen Egyiptom hatalmas vésetein sem. A szoba minden részében gazdag szövetek remegtek meg a halk, mélabús zenétől, amelynek forrását sehol sem találtam. Az érzékeket egymással elvegyült és egymást semlegesítő aromák bódították el a különös, spirális füstölőkéből, amelyek lobogó és szikrázó, lilás és smaragdzöld lángokat vetettek. Az egész díszletet a kelő nap sugarai borították el, miközben egy-egy bíborszín üveglappá változtatták a magas ablakokat. A beáramló fény ezernyi csillámot vetett, a függönyök olvadt ezüstfolyamokként omlottak alá karnisaikról, és a természetes fény elvegyült a mesterséges világitással, hogy együtt hömpölyögjenek végig a gazdag, hullámzó tünő szőnyegen, amelybe chilei aranyszálakat szőttek.

– Hahaha! – nevetett fel a tulajdonos, amikor beléptem, és miközben intett, hogy foglaljak helyet, ő teljes hosszában elterült egy díványon. – Látom – kezdte, amikor érzékelhetően nem sikerült napirendre térnem az egyszerű üdvözlés illendősége felett –, lenyűgözi a szállásom, a szobraim és képeim gyűjteménye, ahogyan az építészettel és bútorzattal kapcsolatos elveim eredetisége is. Ugye teljesen megrészegeti ennek az egyvelegnek a csodálatossága? De bocsásson meg nekem, kedves uram – itt a hangsúlyozása egészen szívélyessé vált –, bocsásson meg, amiért oly szívtelenül kinevettem! Olyannyira elképedt, és én mindig is úgy véltem, hogy a dolgok egy része olyannyira komikus, hogy az ember vagy kikacagja, vagy belehal. Kacagva meghalni pedig a legdicsőségesebb halál, mi elképzelhető. Sir Thomas More igen kifinomult férfiú volt, és ha emlékszik, Sir Thomas More nevetve halt meg. Mi több, Ravisius Textor *Abszurditásai*ban hosszú névsor található mindazon nagy jellemekről, akik hasonlóan különleges véget értek. Azonban tudja-e uraságod – folytatta málázva –, hogy Spártában, amely ma

Paleochori, szóval, ahogy mondom, Spártában, a citadellától nyugatra, a romok káoszában rejtőzködik egy alig észrevehető talapzat, amelyen még mindig kiolvashatóak az ΛΑΣΜ betűk. E betűk kétségtelenül a ΓΕΛΑΣΜΑ:⁽⁴⁾ szó részei. Mármost, ez a talapzat abban a Spártában található, ahol ezer istenség ezer temploma és kegyhelye állt. Milyen elképesztően különös, hogy mindezek közül pont a Nevetés oltára maradt ránk! Ám a mi helyzetünkben – tért vissza a jelenbe egy hirtelen váltással mind modorában, mind hangszínében – elnézését kell kérnem, uram, mert nincs jogom nevetni a kárán. Ellenben önnek minden joga megvan arra, hogy elképedjen, hiszen Európa nem képes ilyen csodát létrehozni, mint amelyet kicsiny uralkodói lakhelyemen talált. A többi szállásom korántsem ilyen pazar, csupán kiemelkedő példái az éppen divatos ízetlenségeknek. Azonban ez jobb, mint a divatosság, nemdebar? Ugyanakkor, ez csupán dühöt váltana ki mindazokból, akik csak teljes vagyoni feláldozása árán juthatnának hasonló gyűjteményhez. Hozzáteszem, az efféle gúnytól védve vagyok, hiszen amellet, hogy egyébiránt bárki ugyanúgy beleszédülne a látványba, mint ön, egyetlen személy kivételével rajtam és komornyikomom kívül csak ön nyert betekintést e császári tér rejtélyeibe.

Elismerésem jeleként meghajoltam a házigazda előtt – a pompa, az illatok, a zene, a modorral együtt a teljes környezet túláradó és váratlan páratlansága megakadályozta, hogy szavakkal fejezzem ki a gondolatban is csak úgy-ahogy megfogalmazott bókot.

– Nézze csak! – folytatta, miután felállt és belém karolva elkezdett körbevezetni a lakosztályban. – Vannak itt festmények az antik görögöktől Cimabue-ig, és Cimabue-tól a jelenkorig. Mint azt ön is láthatja, amikor gyűjteményem részévé választottam őket, sok esetben nem volt fontos a *virtú*⁽⁵⁾ tisztelete. Inkább kerültek egymás mellé azért, mert mind-mind illő dekorációi egy ilyen helyiségnek. Emitt található néhány *chefs d'oeuvre*⁽⁶⁾ egy egyszerű ismeretlentől, amott pedig befejezetlen alkotások olyan emberektől, akik hiába voltak ünnepek a maguk idejében, nem fértek bele az akadémiák szabátosságába, és nevük nem maradt fenn. Mit gondol például, uram, erről a *Madonna della Pietà*⁽⁷⁾ – kérdezte hirtelen hozzám fordulva.

– Ez egy eredeti Guido! – kiáltottam fel a jellememtől kitelő minden lelkesedéssel, miközben megbámultam a kép mindent felülmúló szépségét. – Eredeti Guido! Hogyan jutott hozzá? Kétségtelenül a szobor Vénusz párja vásznon!

– Hmmm! – mormolta házigazdám elgondolkodva. – A szépséges Vénuszra gondol? A Medicik Vénuszára, amelynek oly aprólékosan kidolgozott minden vonása és a haját aranyfüst borítja? Amelynek bal karja részben – itt olyannyira elhalkította hangját, hogy alig lehetett érteni a szavait –, és a jobbjára teljes egészében csupán mesteri pótlék? Annak a jobb kéznek a kacérságában, véleményem szerint, ott rejlik minden létező modorosság kvintesszenciája. Hozzák elem Canovát! Az Apolló is csupán másolat, nem kétséges – micsoda elvakult bolond vagyok, hogy látni sem bírom az Apolló büszke ihletettségét! Nem tehetek róla! Szánalom, de nem tehetek róla, hogy Antinóosz jobban tetszik. Tán nem Szókratész mondta, hogy a szobrász csak felleli a szobrot a márványtömbben? Michelangelo sem volt eredeti, amikor leírta, hogy:

„Non ha l'ottimo artista alcun concetto
Che un marmo solo in se non circunscriva.”⁽⁸⁾

Megjegyeztem már, vagy meg kellett volna jegyeznem, hogy az igazi úriember modora mindig érzékelhetően különbözik a hétköznapiabb emberektől, holott e különbség mibenléte nem határozható meg pontosan. Ez a megjegyzés, azon az eseménydús reggelen úgy éreztem, teljes mértékben igaz volt nem csupán ismerősöm viselkedésére, de egész jellemére és erkölcsi temperamentumára is. Nem tudtam jobban meghatározni szelleme minden más emberi lény szellemétől különböző egyediségét, mint egyfajta folytonos és feszült megfontoltságként, amely megszokáshoz hasonlóan itatta át a legtriviálisabb cselekedeteit is – betolakodott az enyélgés pillanataiba, beleszötte magát az öröm fellángolásaiba –, mint a Perszeopolisz templomainak párkányán vigyorgó maszkok szemgödreiből előtekerőző viperák.

Ugyanakkor nem tehettem róla, de a többé vagy kevésbé fontos témák között ugrálva, az ünnepélyes és könnyed hangszínek váltakozásai közepette újra meg újra felfedeztem bizonyos felindultságot, egyfokú nyugtalan kenetteljességet ismerősöm cselekedeteiben és beszédében, afféle megfoghatatlan, háborgó izgatottságot, amely esetenként riadalommal töltött el. Túl gyakran megtorpant egy-egy mondat közepén, máris elfelejtve az elejét, és feszülten hallgatózni tűnt, mint aki egy pillanatig látogatóra számít, vagy mintha egy, csak az ő képzeletében felcsendülő hangot hallott volna.

Az egyik ilyen tűnődő, jól láthatóan elvont pillanatában történt, hogy belelapoztam a költő és tudós Policián gyönyörűséges tragédiájába, az *Orfeóba* (az olasz világ első tragédiájába), amely mellettem hevert egy díványon, és felfedeztem egy ceruzával aláhúzott passzust. Ez a rész a harmadik felvonás vége felé található, csupa felkavaró izgalom az egész – és bár tisztátalan gondolatok mocskolják be, ezt a szakaszt férfi nem olvashatja szokatlan izgatottság nélkül, vagy nő sóhajtozás nélkül. Az oldalt friss könyvek áztatták, és egy, a könyvbe illesztett lapon a következő angolul írt sorok álltak barátom kivételes jellemétől olyannyira különböző vonásokkal, hogy csak némi nehézség árán ismertem fel benne az ő kézírását:

*„Te voltál minden, édes,
miért törődtem én,
forrás a szirten, édes,
sziget a víz színén,
csupa gyümölcs, csupa virág,
s minden virág enyém.*

*Ah csillagos remény!
Túl fényes álom, mely csupán
leszállni tűnt elém.
„Tovább! Tovább! A fény után!”
kiált jövőm felém
S múltam vak mélyein sután
némán vergődöm én.*

*Mert jaj! jaj! mécsesem kimúl
és életem lejár:
„Már vége – vége már!”
(így szól, míg parthomokba fűr,
a pompás tengerár)
villámütött fa nem virul,
nem száll a lőtt madár.*

*És napjaim csak álmok
és éjjel álmaim
lábad nyomába járnak,
holott táncába hín
valamely égi árnak
valamely légi rím.”⁽⁹⁾*

Kevéssé lepett meg, hogy e sorok angolul íródtak, olyan nyelven, amelyről korábban nem hittem, hogy szerzőjük ily magas fokon bírja. Ahhoz, hogy komolyan meglepődjek e felfedezésen, már túlságosan jól ismertem erényeinek sokaságát, és azt a vonását, hogy milyen egyszerű örömet leli ezek eltitkolásában – ugyanakkor, be kell valljam, hogy a keltezés nem kis ámulatot okozott. A költemény Londonban született, és később lesatírozták ugyan a szót, de nem olyan gondosan, hogy a kíváncsi tekintet ne tudja kiolvasni. Ahogy említettem, ez nem kis ámulatot okozott, mégpedig azért, mert emlékezetem szerint korábban egy beszélgetés során megkérdeztem barátomat, hogy találkozott-e Londonban Di Mentoni márkinővel (aki házasságát megelőzően ott időzött), és ha nem tévedek, akkor azt válaszolta, hogy sohasem járt Nagy-Britannia fővárosában. Megjegyzem, több alkalommal is hallottam (persze, nem adtam hitelt a túlzottan valószínűtlenül hangzó állításnak), hogy házigazdám nem csupán születése, de neveltetése szerint is ízig-vérig angolnak számított.

– Van egy festmény – mondta anélkül, hogy észrevette volna, mivel foglalatostokodom –, van egy bizonyos festmény, amelyet még nem látott. – Azzal elhúzott egy függönyt és felfedett egy teljes alakos portrét Aphrodite márkinőről.

Emberi művészet nem is ábrázolhatta volna jobban a hölgy természetfeletti szépségét. Ismét ugyanaz az éteri alak állt előttem, akit előző éjjel láttam a Dózse-palota lépcsőjén. Ám a mosolygós arckifejezés mögött (minő érthetetlen anomália!) ott rejtett a melankólia árnya, amelyet lehetetlen elválasztani a tökéletes szépségtől. Jobb karját keble előtt tartotta, miközben baljával lemutatott egy különös fazonú vázára. Csak az egyik apró tündérláb látszott, és az is alig érintette a talajt – a kedves alakból sugárzó, ragyogó atmoszférában alig észrevehetően két finoman kimunkált szárny lebegett. Elszakítottam tekintetem a festményről, barátomra pillantottam, és Chapman energikus szavai tolokodtak ajkamra:

*„Mint római szobor, ott áll. És ott fog állni,
Míg márvánnyá nem válik a halálban!”¹⁰*

– Jöjjön! – mondta ismerősöm, és egy gazdagon zománcozott, zömök ezüstasztalhoz lépett, amelyen fantasztikusan kifestett serlegek mellett két nagy etruszk, a festményen szereplőhöz hasonló váza állt tele borral, amelyet Johannisbergernek véltem. – Jöjjön – ismételte meg barátom –, igyunk! Korán van ugyan, de hadd igyunk most! Ámbár, csak ugyan korán van még – tette hozzá tűnődve, amikor egy nehéz aranykalapácsot tartó kerub elütötte a napkelte utáni első órát. – Korán van, de mit számít ez? Igyunk! Ürít-sük serlegünket felajánlásként a napra, amelynek fényét a cifra lámpások és parázstartók oly buzgón próbálják elfojtani – mondta, azután koccintásra kért, majd gyorsan kiitta és többször újratöltötte serlegét.

– Álmodni! – folytatta ötletszerűen csapongó beszédét, miközben egy parázstartó gazdag fényéhez emelte a lenyűgözően szép vázák egyikét. – Az én hivatásom nem más, mint álmodni. Ezért alkottam meg magamnak az álmok e lakhelyét. Ön szerint kifaraghattam volna jobbat is Velence szívéből? Való igaz, hogy építészeti díszítések egyvelegéből áll. Iónia erkölcsét szó szerint sértik az ősi motívumok, és Egyiptom szfinxei arany-szőnyegeken heverésznek. Mégis, az összhatás csak azoknak lesz zagyva, akik félnek a mélyére tekinteni. A helyek, de legfőképpen a korszakok divatos szabályszerűségei, mint megannyi mumus, elrémisztik az embereket attól, hogy elmélkedjenek a remekműveken. Valaha magam is dekoratőr voltam, ám az ostobaság magasztalása majdnem megölte a lelkem. Ez itt – körbemutatott – jobban illik az elképzeléseimhez. Akárcsak az arab tömjénezők, az én szellemem is tűzben vonaglik, és ennek a környezetnek a delíriumot okozó hatása képessé tesz arra, hogy vad látomásokat tapasztaljak a valós álmoknak arról a világaról, amely felé tartok. – Itt elhallgatott, lehajtotta fejét, és mintha egy általam nem hallható hangra figyelt volna. Végül ismét kihúzta magát, felnézett, és Chichester püspökének sorait kiáltotta:

*„Sírodban várj: találkozunk,
Az a völgy lesz új otthonunk.”*

A következő pillanatban behódolt a bor hatalmának; elterült a díványok egyikén.

Gyors léptek hallatszottak a lépcsőház felől, és hangos kopogtatás követte őket. Sietve léptem a lakosztály ajtaja felé, hogy megakadályozzam barátom felzavarását, de a Mentoni-háztartás egyik apródja berontott a helyiségbe és érzelmektől elfúló hangon hebegni kezdett:

– Az asszonyom...! Az asszonyomat megmérgezték! A szépséges Aphroditét...! Megmérgezték!

Meghökkenően léptem oda a díványhoz, hogy felébresszem az alvót, vagy legalább részben eszméletére térítsem, ám tagjai megmerevedtek, ajka elkékült, sugárzó tekintete immáron a halálra szegeződött. Hátratántorodtam, és kezem megérintette a megfeketedett, megrepedt serleget az asztalon – ebben a pillanatban villámként sújtott le lelkemre a teljes és borzalmas igazság megértése.

BERENICE

A szenvedés százarcú szörnyeteg. A földi boldogtalanságnak igen változatos formái vannak. Mint a szivárvány, a horizont fölé nyúlik – árnyalatai színpompásak, mint a szivárványé, s bár oly távoliak, mégis meghitten közeliek. Mint a szivárvány, a horizont fölé nyúlik! Hogy lehet az, hogy a szépségből, amellyel büszkélkedhetem, csúfság fakad? – a béke frigyéből ugyanannyi fájdalom? Bár ha a bölcselők szerint a gonoszság a jóságnak folyománya, a boldogságból is fakadhat bánat. Ahogyan a múlt emlékei feloldják a ma fájdalmait vagy gyötrelmeit, amik *lehetséges*, hogy az eksztatikus gyönyörben gyökereznek.

A keresztnvem Egaeus; a családnevetem nem árulom el. Mindenesetre nem találni az országban ősbibb kastélyt, mint amilyen az én szürke, félhomályos, öröklött otthonom. Családunk tagjait mindig is látomásokkal bíró embereknek tartották, s ennek számos sajtós bizonyítéka a családi udvarházunk külleme; a nagy szalon freskói; a hálószobák tapétái; a fegyvertár falainak vésetei; még inkább a családi képtár festményei; a könyvtárszoba berendezése; és végül magának a könyvtárnak meghökkentő tartalma; több mint elegendő garanciát jelentett e gyanúra.

Gyermekkori emlékeim mind ehhez a könyvtárszobához kötődtek, meg a kötetekhez – de erről később részletesebben szólok. Itt halt meg anyám. És itt születtem én. De ostobaság volna azt állítani, hogy azelőtt nem éltem – hogy a léleknek nincs egy megelőző léte. Tagadod? – most ne vitatkozzunk erről. Én meggyőződtem róla, engem nem kell meggyőzni.

Lelki szemeim előtt ma is fel tudom idézni az éteri alakokat, a szomorú zene hangjait s az emlékképeket, amik nem halványultak el; az árnyyszerű, távoli, változatos, bizonytalan, ingatag emlékeket, amikről számomra lehetetlenség tudomást nem venni, amíg csak életem napsugara fenn ragyog.

Abban a szobában születtem. Ott ébredtem, úgy tűnt, egy hosszú álomból, ami perze a nemlét volt, s csöppentem egyszeriben ebbe a tündérvilágba – a képzelet palotájába –, a klastromi gondolatok s a tudás birodalmába. Nem egyszerűen csak tágra nyílt szemmel néztem szét magam körül, de gyermekkoromat jobbra a könyvek között töltöttem el, ifjúságomat pedig álmodozásra fecsértem; ezért azután nem meglepő, hogy a férfikor még mindig apám udvarházában talált; csodás állandóság telepedett életem tavaszára, s csodálatos, hogy ezalatt mennyire gyökeresen megváltoztak legalapvetőbb gondolataim. A világ léte csupán látások formájában érintett meg, míg álomország vad képzelgése nem az anyagi lét mindennapiságában, hanem kizárólag és teljes egészében magában a létezésben nyilvánultak meg.

* * *

Berenice és én kuzinok voltunk, és együtt nőttünk fel az atyai házban. Mégis teljesen különbözőkké lettünk: az én egészségem kezdettől fogva gyenge volt, félhomályra ítéltetem, ő agilis és energiától túlárado teremtéssé fejlődött; övé a bolyongás a domboldalban – enyém a dolgozószoba klastroma. Én a saját szívemben élek, és testemet,

lelkemet az intenzív meditálásnak szentelem – ő gondtalanul élvezi az életet, nem törődik az útjára vetődő árnyékkal, vagy a hollószárnyú idő múlásával. Berenice! – szólítom a nevét – Berenice! – és az emlékezet szürke romjaiból ezernyi kavargó emlékképpriád fel a hangra! Ah! Most eleven valójában itt áll előttem, mint a boldogságtól könnyű szívű régi napokban! Ó! pompázatos, mégis fantasztikus szépség! Ó, Arnheim bokrai közt megbúvó szilfid! Ó, források najádja! És akkor... ami akkor történt, nem más, mint varázslat, borzalom, soha el nem mondható mese. A pusztulás – végzetes fertő – mint számum gerjesztette homokvihar lepte el, s a szemem előtt szállta meg a változás a szellemét, járta át a lelkét, a szokásait, a jellemét, és ami még ennél is borzalmasabb és végzetesebb, megzavarta a személyiségét! Ó, jaj! a pusztító jött és ment, s az áldozat – hol is van? Nem ismerem őt. Többé már nem Berenice-ként ismerem őt.

A számos betegség közül, ami egy csapásra megváltoztatta kuzinom morális és fizikai lényét, mondhatni a legaggasztóbb, a legmakacsabb kór, az az egyfajta epilepszia volt, amely néha *transzba* váltott át – lényegében jótékony transzba, mert ebből fakadhatott teljesen hirtelen és váratlan felépülése. Ez idő alatt a saját betegségem – amiről beszéltem, s amit nem tudok más szóval illetni –, a testemet megtámadó kór egyre jobban emésztett, mígnem egy monomániás regényhóshöz nem váltam hasonlatossá; óráról órára, percről percre erősödött bennem, mígnem teljesen elhatalmasodott rajtam. Ez a monománia, ha szabad így neveznem, tartalmazta a léleknek mindazt a nyugtalanságát, amit a metafizika tudománya *gondoskodásnak* nevez. Több mint valószínű, hogy nem értenek meg; ám félek, hogy egy átlagos olvasó hiába is próbálkozna, hogy azonosuljon azzal a nyugtalanító, *fokozottan célzatos érdekeltséggel*, amellyel az én esetemben a meditáció (nem technikai értelemben véve) még az univerzum legegyszerűbb jelenségeivel kapcsolatban is képes volt minden gondolatomat uralni.

Órákon át lankadatlanul elmélkedtem, s a figyelmemet a könyv margójára rótt megjegyzésre, vagy a könyv tipográfiájára koncentráltam; a legszebb nyári napokat azzal töltöttem, hogy a falra vagy az ajtóra vetődő napsugarat figyeltem; éjszakákon át éberen lestem egy lámpás pislogó lángját vagy a tűz parazsát; egész napokat átmerengtem egy szál illatos virág felett; addig ismételtem egy közönséges szót, amíg a jelentéséből kiveszett az értelem; egész testemet teljes fizikai nyugalomba kényszerítve igyekeztem kikapcsolni mozgásérzékelésemet, mintha nem is volna fizikai létem. Ilyen veszedelmes hóbortokra kényszerített zaklatott lelkiállapotom, amit nyilvánvalóan a történetek elemzésének és megértésének elutasítása gerjesztett.

Ne értsenek félre. A túlzott, nyomatókos és morbid figyelem, amit ezek a jelentéktelen dolgok ébresztettek bennem, nem egyeztethető össze az emberekre – különösen a szárnyaló képzelettel megáldott egyénekre – olyannyira jellemző, az ismeretlenhez való állhatatos vonzódással. Ez nem egyfajta szélsőséges állapot, vagy valamilyen felfokozott hajlandóság, mint ahogyan azt először feltételeznénk, hanem elsődlegesen és alapvetően elhatárolható attól, és teljességgel másmilyen. Más esetben az álmodozó vagy a rajongó általában egy *nem* haszontalan dolog iránt érdeklődik, mindamellet a jelenségből fakadó gondolatok, következtetések tengerében észrevétlenül megfedkezik magáról az elmélkedés tárgyáról, mígnem a konklúzióban az álom *valósággal megszépül*, s az incitamentum, vagyis a merengés eredeti motívuma teljesen feledésbe me-

rül. Az én esetemben az elmélkedés oka *mindig is jelentéktelen* volt, bár fenntartom, hogy a jelentősége zavaros látomásaim médiumán át is megtörhetett, és vesztíthetett a jelentőségéből. Ha tudtam is, nagyon kevés következtetést vontam le belőlük, még ha azok rendületlenül az eredeti probléma magvára mutattak is vissza. Az elmélkedések *sohasem* voltak kellemesek; és az első esetben – ami olyan régen volt, hogy már nem is tudom felidézni, miről szólt – merengésem befejeztével oly természetfeletti erővel tört rám a kíváncsiság, hogy az már előrevetítette a kór lényegét. Egyszóval a meg tapasztalt lelkiertő az én esetemben, mint korábban is mondtam, a *gondoskodással* hozható összefüggésbe, míg a mindennapi álmodozók esetében a pusztá *elmélkedéssel*.

Az ez idő tájt olvasott könyvek, ha nem is a zűrzavart voltak hivatva szolgálni, bő fantáziájú, de jelentéktelen témáikkal nagymértékben indukálták bennem a rendellenes gondolatokat. Nagyon jól emlékszem többek között a nemes itáliai Coelius Secundus Curio tanulmányára, a „*de Amplitudine Beati Regni Dei*”-re; Szt. Ágoston nagy művére, az „*Istenek városá*”-ra, és Tertullianus „*de Carne Christi*”-jére, amelynek ellentmondásos mondata: „*Mortuus est Dei filius; credible est quia ineptum est; et sepultus resurrexit; certum est quia impossibile est*”⁽¹⁾ a hetekig tartó eredménytelen kutatás óráiban szüntelenül ott motoszkált a gondolataimban.

Ezért azután úgy tűnik, hogy indítékaim – amiket triviális dolgok képesek ugyan megingatni – oly szilárdak, mint a tengerből kiálló sziklaszirt, amely állja a hullámok s a szél rohamait; miként Ptolemaiosz Hefésztion,⁽²⁾ aki ellenáll az emberi erőszaknak, ám az aszfodélosz⁽³⁾ virágának érintésétől megremeg. És bár a figyelmetlen gondolkodó előtt kétségkívül úgy tűnhet, hogy Berenice szerencsétlen betegsége, *morális* állapota okozta bennem ezt a változást, aminek eredményeként annyi dologról folytattam intenzív és abnormális elmélkedést – amelynek természetét az imént csak körülményesen tudtam felvázolni –, mégsem így áll a helyzet. Gyengeségem alatt előforduló világos pillanataimban az őt ért szerencsétlenség igazi fájdalmat okozott nekem, és mélyen megviselt tiszta és kedves lényének romlása, de nem felejtettem el folytonosan és keserűen elmerengeni azon a csodaszámba menő, különös fordulaton sem, amely mindezt egy csapásra a múlt emlékévé tette. De ezek a reflexiók nem alkották részét az én kóros érzékenységemnek, miként egyszerűbb körülmények között bármely emberrel előfordult volna. Az igaz viszont, hogy zavart lelkiállapotomban túlzott jelentőséget tulajdonítottam minden kevésbé fontos, de annál meglepőbb változásnak, amely átformálta Berenice *fizikai* alkatát, s a legegyszerűbb, de annál megdöbbentőbb torzulást okozta személyiségében.

Egészen bizonyos, hogy páratlan szépségének legszebb napjaiban sohasem szerettem őt. Saját létem különös abnormitásai, a saját belső érzéseim *sohasem* a szívemből fakadtak, érzelmeim viszont *mindig* a lelkemből. A kora hajnal szürkéségén át; a délutáni erdő fénypázmáktól szabdalt árnyai között; a könyvtár éjszakai csendjében ott lebegett a szemem előtt, és én láttam őt – ha nem is mint élő, lélegző lényt, hanem mint az álmok Berenice-ét; nem mint földi, porból lett teremtetést, csupán annak absztrakcióját; nem mint csodálni, inkább mint elemezni valót; nem mint szeretet tárgyát, csupán mint obskurus, mindamelllett felületes képzelgések tárgyát. És *akkor...* akkor összerezentem a jelenlétében, és elsápadtam; mindamelllett keserűség töltött el leromlott és nyomorúságos

állapota láttán. Felidézem magamban, hogy milyen hosszú időn át ajándékozott meg a szerelmével, s hogy én egy vad pillanatomban házasságot ígértem neki.

Végül, amikor menyegzőnk ideje már közelgett, egy téli délutánon – azon, évszakhoz képest enyhe téli délutánok egyikén, amelyek szokatlanul meleg, nyugodt és ködös enyhülést hoznak a csodás téli napforduló, a Halcyon idején¹ – a könyvtárbéli szobámban üldögélve úgy hittem, egyedül vagyok. De pillantásomat felemelve láttam, hogy Berenice áll előttem.

Vajon csak izgatott képzeletem játszott velem, vagy a sejtelmes légkör tette, vagy a szoba bizonytalan félhomálya, vagy az alakját feloldó szürke drapéria okozta, hogy meginogni láttam tétova körvonalát? Nem tudnám megmondani. Nem szólt hozzám, s én sem tudtam kimondani egyetlen szót sem. Jeges borzongás futott végig a testemen; az elviselhetetlen aggodalom érzése telepedett rám; növekvő kíváncsiság szállta meg lelkemet. Hátradőltem a széken, és lélegzetviasszafojtva, mozdulatlanul meredtem rá. Ó, jaj! Mennyire lesoványodott, korábbi lényének szinte egyetlen emlékét sem véltem felfedezni vonásaiban. Tekintetemet végül az arcára emeltem.

A homloka magas volt és igen sápadt, mindazonáltal nyugalmat sugallt; egykor szurkofekete haja most sárga, rakoncátlan fürtökben lógott kétoldalt, halvány árnyékot vetve beesett halántékára, ezzel mintegy kihangsúlyozva melankolikus arcvonásait. A szeme élettelen, fénytelen volt, a pupillája sem látszott, s hogy üveges tekintetétől szabaduljak, szemlélődésemet keskeny, összeszorított ajkán folytattam. Az most szétnyílt, és különös mosolyra húzódva felfedte előttem a megváltozott Berenice *fogait*. Bárcsak sosem láttam volna meg őket, vagy ha már igen, bárcsak meghalhatnék!

* * *

Ajtócsapódás zaja riasztott fel, s felpillantva láttam, hogy kuzinom kiment a szobából. De összezavart agyam szobájában még – ó, jaj! – ott maradt, s látni engedte fehér, kísérteties *fogsorát*. Azon sehol egy folt, egy árny a zománcon, egy mélyedés a felszínén, de a röpke pillantás, amit rávettem, elég volt ahhoz, hogy látványa bevéssék az emlékezetembe. Ezért *most* sokkal tisztábban látom magam előtt, mint amikor először pillantottam rá. A fogai! – a fogai! – ott vannak mindenütt, láthatóan és tapinthatóan ott vannak előttem; hosszúak, keskenyek és végletesen fehérek, körülöttük az ajkak is ugyanolyan sápadtak, mint abban a borzalmas pillanatban, amikor első pillantásomat vettem rájuk. És akkor a *monomániám* teljes dühével rám szabadult, s én hiába küzdöttem ellene. Mindegy, mennyi számtalan dolog alkotja a külvilágot, számomra csak azok a fogak léteztek. Mert őrzítő vággyal kívántam őket. Ezen egyszerű kontempláció mellett minden más dolog elhalványult. Csak a fogak lebegtek lelki szemeim előtt, s az utánuk érzett vágy valósággal betöltötte egész lelki életemet. Képzeletben minden fényforrás felé odatartottam őket. Minden szemszögből egyenként megszemléltem őket. Számba vettem a tulajdonságaikat. Hosszasan szem-

¹ A Jupiter a téli évszakban kétszer hét napon át meleg időt hoz, s az emberek ezt az enyhe, mérsékelt időszakot a jégmadár (*Halcyon*) gondoskodásának tartják. – *Simonides*